Reactienota inspraak
'Supplement welstandsnota Waadhoeke, zonnepanelen binnen beschermde stads- en dorpsgezichten'

Van 13 januari tot en met 25 februari 2021 heeft het 'Supplement welstandsnota Waadhoeke, zonnepanelen en/of collectoren binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht' als ontwerp digitaal ter inzage gelegen. Dit heeft geleid tot 7 schriftelijke reacties. Daarnaast is een aanzienlijk aantal telefonische contacten geweest met inwoners die vragen of opmerkingen hadden over het ontwerpbeleid. Dit heeft niet altijd geleid tot aanvullende schriftelijke reacties. Wel is een aantal telefonische gesprekken aanleiding geweest voor een aantal aanvullende ambtelijke aanpassingen. De ambtelijke aanpassingen worden onderaan deze Reactienota opgesomd, samen met de aanpassingen die zijn aangebracht naar aanleiding van de schriftelijke reacties.

Hieronder volgt een samenvatting van de schriftelijke reacties, met daarbij de beantwoording.

Reactie 1 (particuliere indiener, corsanummer 21.101118)
Indiener geeft aan dat hij blij is met het voorstel van de gemeente met betrekking tot het ontwerpbeleid voor zonnepanelen en – collectoren. Hij wil graag zonnepanelen installeren op de dakpartij aan de dijkzijde van de woning maar dit is momenteel niet mogelijk vanwege het beschermd dorpsgebied. Indiener ziet graag dat onderliggend beleid een aanvulling wordt op de welstandsnota en snel tot uitvoering zal komen. Hij hoort graag wanneer een vergunning kan worden aangevraagd.

Beantwoording:
Het is een goed signaal dat indiener deze reactie heeft geschreven. Hieruit blijkt duidelijk de behoefte tot verduurzaming. Dit is ook de wens van de gemeente Waadhoeke, uiteraard met respect voor aanwezige cultuurhistorische waarden binnen beschermd stads- en dorpsgezicht. Zodra de gemeenteraad besluit om het beleid vast te stellen en dit is bekendgemaakt op openbare wijze (het digitale gemeenteblad van Waadhoeke dat is te vinden op www.officielebekendmakingen.nl, de Franeker Courant en de Bildtse Post) geldt dit nieuwe beleid en kan een aanvraag voor een omgevingsvergunning worden ingediend.

Reactie 2 (coöperatie TOER U.A, corsanummer 21.101166)
Indiener geeft aan in het beleidsvoorstel voor het plaatsen van zonnepanelen en -collectoren meer of minder restricties van toepassing blijven in de genoemde gebieden. Indiener geeft daarnaast aan dat de Postcoderoosregeling een alternatief is voor de Salderingsregeling. Bij de postcoderoosregeling wordt een duurzame opwekkingsinstallatie in de nabije omgeving geplaatst waardoor beschermde dorps- en stadgezichten ontzien worden van moderniteiten. Indiener is momentele bezig met een postcoderoosregeling en verzoekt om energiecoöperatie Tzummer Organisatie voor Energie in de Regio U.A. (TOER) en die postcoderoosregeling als alternatief of aanvullend te betrekken in voorliggend beleidsvoorstel.

Beantwoording:
Gemeente Waadhoeke ziet het belang van energiecoöperaties in de energie- en warmtetransitie. De postcoderoosregeling is een instrument wat ingezet kan worden door bijvoorbeeld energiecoöperaties, om duurzame opwek en afname daarvan zo lokaal mogelijk te maken. In de communicatie rondom dit onderwerp, namelijk zonnepanelen in beschermde dorps-en stadsgezichten, willen we alternatieven kunnen bieden wanneer duurzame opwek op het eigen dak moeilijk wordt, of niet kan. Wij willen inwoners dan graag wijzen op de

mogelijkheden die er in hun buurt zijn om toch deel te nemen aan de transitie. In het woord vooraf in de notitie is hierop enige aandacht gevestigd.

Reactie 3 (particuliere indiener, corsanummer 21.101169)

Indiener geeft aan dat het beleidsvoorstel meer duidelijkheid geeft maar dat er nog steeds aanzienlijke beperkingen op de mogelijkheden liggen voor bezitters van dergelijke panden. Het voorgenomen beleid kenmerkt zich door het stellen van algemeen geldende grenzen en beperkingen. Indiener vraagt of een andere insteek mogelijk is, waarbij de gemeente maatwerk biedt en samen met eigenaren kijkt naar de mogelijkheden. Vanuit de gedachte van de RES lijkt het indiener voor de hand liggend om in het voorgenomen beleid ruimte op te nemen voor maatwerk met een nadrukkelijke rol voor de gemeente om initiatieven van onderop te faciliteren.

Beantwoording:
Zowel in de schriftelijke reacties als telefonische reacties tijdens de termijn van inzage is dit een veel gehoorde opmerking en ook niet onredelijk. Wel vinden we dat de algemene en gebied-specifieke criteria leidend moeten blijven, maar dat afwijken daarvan (maatwerk) kan in uitzonderlijke situaties. Dit kan alleen als de meerwaarde van de ruimtelijke kwaliteit wordt aangetoond ten opzichte van hetgeen met de regeling wordt beoogd. Kortom, er moet dan wel echt sprake zijn van een wezenlijke plus op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Dit zal ook als zodanig worden opgenomen in de notitie.

Reactie 4 (particuliere indiener, corsanummer 21.101553)

Indiener geeft aan dat hij een aanvraag heeft gedaan voor een voldak systeem. Deze aanvraag is beoordeeld door welstand waarbij aangegeven is dat de uitvoering niet voldeed aan de oude beleidsnota. Indiener geeft aan dat hij ook geen sluitende oplossing ziet in het voorliggende beleid. Indiener vraag om maatwerk getoetst door welstand zodat woningen in beschermd dorpsgezichten bewoonbaar kunnen blijven.

Beantwoording:
Zie de beantwoording bij de voorgaande reactie.

Reactie 5 (particuliere indiener, corsanummer 21.102037)

De reactie van indiener is tegen het generiek vergunningplichtig maken van Rijksmonumenten. Daarbij geeft indiener aan dat:

- In het verleden zijn met zeer verschillende maatstaven Rijksmonumenten aangewezen waardoor er grote verschillen in monumentale waarde zit in de verschillende Rijksmonumenten. Sommige panden zij slechts deels als monumentaal aangemerkt.
- De zonne-energie installaties vrijwel allemaal reversibel zijn en brengen geen blijvende schade aan de constructie.
- De kosten van vergunning aanvraag en verlening staat vaak niet in verhouding met de kosten/opbrengsten.

Gelet op bovenstaande zou het voor de duurzaamheidsagenda van de gemeente Waadhoeke beter zijn om Rijksmonumenten niet generiek vergunningplichtig te maken. Daarbij geeft indiener aan dat het stad- of dorpsbeeld en hun omgeving beschermd moet blijven. Daartoe staan in de Welstandsnota genoemde waarderingsuitgangspunten ook zeer goede normen voor omschreven. Mits deze uitgangspunten goed nagekomen worden, zijn ook Rijksmonumenten goed beschermd en is de vergunningplicht in deze niet nodig.

Beantwoording:

De gemeente Waadhoeke wijst geen Rijksmonumenten aan en overigens ook geen beschermd stads- of dorpsgezichten. Dit gebeurt vanuit het Rijk. We kunnen het plaatsen van zonnepanelen op Rijksmonumenten niet vergunningsvrij maken. De wetgeving voor dergelijke gebieden is hier duidelijk over. Dat de zonne-energie installaties veelal reversibel zijn en meestal geen blijvende schade aan de constructie veroorzaken, doet daaraan niet af. Wel kunnen we meer mogelijkheden opnemen waarbinnen vergunningverlening mogelijk is. Dat is de bedoeling van dit beleid.
Nu is het echter zo dat de mogelijkheden in dit beleid niet gelden voor Rijksmonumenten en ook niet voor karakteristieke panden. Voor deze panden geldt dat zij kunnen beschikken over dermate unieke waarden, dat het belangrijk is om daarvoor altijd een maatwerkbenadering toe te passen. Dit betekent dus niet dat er helemaal geen mogelijkheden zijn om zonnepanelen te kunnen plaatsen. Wij hechten echter aan deze maatwerkbenadering, zodat we samen met de aanvrager kunnen verkennen wat er mogelijk is, zonder afbreuk te doen aan de unieke waarden van deze fraaie panden. Om hier meer aandacht op te vestigen is de paragraaf 'Objectbeschrijving' in het begin van de notitie aangevuld met uitleg over de werkwijze bij Rijksmonumenten en karakteristieke panden.
Voor vergunningaanvragen, waaronder die voor het plaatsen van zonnepanelen, is de legesverordening van Waadhoeke van toepassing. Het tarief dat in rekening wordt gebracht voor omgevingsvergunningen van deze aard en omvang bedraagt meestal enkele honderden euro's. De kosten voor het aanvragen van een vergunning blijven daarmee beperkt. Voor aanvragen voor een omgevingsvergunning voor Rijksmonumenten gelden over het algemeen hogere bedragen, ook buiten de beschermde stads- en dorpsgezichten, omdat daar vaak sprake is van een maatwerkbenadering. Dit geldt niet alleen voor zonnepanelen.

Reactie 6 (particuliere indiener, corsanummer 21.107973)
Indiener geeft aan in 2019 een brief te hebben gestuurd naar het college. Indiener wil zonnepanelen plaatsen op haar woon/werkruimte. Dit is gelet op het beschermd dorpsgezicht niet mogelijk. Hierbij geeft indiener aan dat er na vaststelling van het beschermd dorpsgezicht nog diverse daken van panelen zijn voorzien. Indiener geeft voorts aan dat zij €2000,- misloopt aan subsidie indien zij niet dit jaar nog panelen kan plaatsen. Daarnaast is indiener het volstrekt niet eens met de gang van zaken en wil zo spoedig mogelijk weten waar zij aan toe is en vraagt daarbij of zij een rekening kan sturen voor haar gemiste bezuinigingen.

Beantwoording:
Zoals hierboven onder reactie 5 al wordt aangegeven is de aanwijzing tot beschermde stads- en dorpsgezichten geen gemeentelijke aangelegenheid, maar voorbehouden aan de minister. Dat geldt eveneens voor de wet- en regelgeving ten aanzien van de (beperkte) mogelijkheden voor het vergunningsvrij bouwen in beschermde stads- en dorpsgezichten.
Hoewel erkend wordt dat het een tijd heeft geduurd om te komen tot deze beleidskaders, ontstaat na vaststelling, mits daarvoor een vergunning wordt aangevraagd, in zijn algemeenheid meer ruimte voor het plaatsen van zonnepanelen in de beschermde stads- en dorpsgezichten. Overigens wel met een duidelijke waarborg voor het behoud van de unieke cultuurhistorische kwaliteiten van deze gebieden. Toch menen wij dat hiermee een bezuiniging kan worden behaald maar bovenal minder afhankelijkheid van fossiele energie.

Het versturen van een rekening voor het missen van gemiste bezuinigingen is niet aan de orde, maar voor de BTW-teruggave geldt dat dit eigenlijk een aanschafkorting is voor zonnepanelen. Doordat er de mogelijkheid bestaat om de BTW terug te vragen op de aanschaf, voelt dit als een aanschafkorting. Bij een investering van € 10.000,- gaat het dan om zo'n € 1.500,- (bedrag is te berekenen op Milieu Centraal). Volgens onze informatie is het niet zo dat dit het laatste jaar is van deze BTW-teruggave. Zoals het er nu uitziet is die regeling volgend jaar ook nog van toepassing. Er is op dit moment geen terugleverregeling,

maar een salderingsregeling, wat zoveel betekent dat de opwek weggestreept kan worden tegen het verbruik. Deze salderingsregeling wordt afgebouwd, wat ook wel logisch is. Zonnepanelen worden immers ook goedkoper en hebben steeds meer capaciteit om meer energie op te wekken. Wat de mogelijkheden in de toekomst zijn om schone energie terug te leveren en wat de vergoedingen daarvoor zijn, is op dit moment nog niet duidelijk.

Reactie 7 (Vereniging 'Vrienden van de stad Franeker', corsanummer 21.105941)

1). Indiener geeft aan dat zij graag zou zien dat het deel van Bloemketerp dat deel uitmaakt van het Beschermd Stadsgezicht, conform het aanwijzingsbesluit, in het beleidsvoorstel bij zone A wordt ingedeeld. Dat gebied lijkt nu vogelvrij terwijl zich daar wel enkele woningen en woonboten bevinden. Of er meer van deze 'witte gebieden' zijn is indiener onbekend, dit wil zij graag verder onderzocht zien.

2). Tevens vindt indiener het beleid voor zonnepanelen in zone C te ruim geformuleerd. Zij stelt voor deze criteria zo aan te passen dat ook voor zone C geen zonnepanelen op naar de weg gekeerde voordakvlakken of zijdakvlakken worden geplaatst voor wat betreft de bebouwing op de Molepôlle en de Zuiderkade. Reden hiervoor is dat het zich op historische bebouwing wordt ontnomen door nadrukkelijk zichtbare zonnepanelen.

3). Daarbij is indiener van mening dat de voorstellen voor zone C in strijd zijn met algemene beleidsintentie zoals opgenomen op bladzijde 29 van vastgestelde welstandsnota van november 2019.

4). Tot slot geeft indiener aan dat in het geformuleerde beleid een aantal begrippen door of naast elkaar worden gebruikt. Indiener wil graag een verduidelijking van het begrippenkader, waarin het onderscheid tussen zonnepanelen, zonnecollectoren en zonne-energie-installaties helder wordt gemaakt.

Beantwoording:

Ad. 1.
Bloemketerp maakt inderdaad deel uit van het aangewezen beschermde stadsgezicht. Dit is terecht opgemerkt. Onderzoek heeft uitgewezen dat er verder geen gebieden buiten beschouwing zijn gebleven. Het kaartje in de regeling met de begrenzing en zonering van het beschermde stadsgezicht wordt aangepast. Het verzoek om het gebied Bloemketerp tot zone A te rekenen kunnen wij niet in meegaan. Gelet op de directe relatie tussen stadskern/bolwerk en open voorland, is het zuidwestelijk deel van het gebied Bloemketerp meegenomen bij de vaststelling van het beschermde gezicht door het Rijk en behoort daarin tot zone C. Hoewel dit gebiedje - dat aan de noordzijde wordt begrensd door de weg Bloemketerp – niet expliciet in de aanwijzing tot beschermd gezicht wordt beschreven, is daarop de algemene beschrijving ("gebieden van belang vanwege het patroon van straten en waterlopen in samenhang met de schaal van de bebouwing") wel van toepassing. Het gaat daarbij om de zogenaamde 'toenaderingsstructuur' over land en water. De waarden van dit gebied worden, in tegenstelling tot de binnenstad van Franeker, beschermd in het bestemmingsplan Franeker - Noord en Oost. Die waarden liggen niet zozeer in de bebouwing, maar zijn vertaald in het behoud van de openheid. Met name de zichtlijnen op de stad vanuit het vlakke polderlandschap zijn een uniek gegeven dat ook in de toekomst een zorgvuldige behandeling vergt. Het is daarbij van belang dat het gebied tussen de Ringweg en de grens van het beschermde stadsgezícht, vanwege de silhouetwerking, een zo open mogelijk karakter behoudt.
In het gebied Bloemketerp is het in het kader van zone C dus vooral belangrijk dat de openheid wordt gewaarborgd en dat de kleinschaligheid van de gebouwen in de toekomst gehandhaafd blijft. Aangezien de belangrijkste waarde – de openheid – niet wordt aangetast door zonnepanelen op de daar aanwezige bebouwing, maar er vanuit de stad wel zicht is op die bebouwing, is plaatsing in zone C op zich op zijn plaats. Vanwege de geringe intrinsieke

monumentale waarden van de bebouwing, hebben we voor de aanwezige woonboten en de daarbij behorende bijgebouwen een uitzondering gemaakt op het regiem voor zonnepanelen. We zullen deze locatie benaderen als de gebieden waarvoor de heersende regels gelden voor vergunningsvrij bouwen, zoals elders in de gemeente waar geen sprake is van beschermde stads- of dorpsgezichten. Daarbij is eveneens geen sprake van een welstandstoets. Aanvullende reden dat we hiervoor kiezen is dat de woonboten aan de zuidzijde en vallend in het beschermde gezicht alsdan anders zouden worden benaderd dan de woonboten aan de noordzijde die net buiten de begrenzing van het beschermde gezicht vallen.

Ad.2.
Op dit punt houden we vast aan de zonering (hiërarchie in belang), voortkomend uit het aanwijzingsbesluit van het Rijk. De Molepôlle en Zuiderkade zijn daarin aangewezen als zone C. Gelet op maat en schaal van de openbare ruimte en de hier staande bebouwing, zien we geen bezwaar om daar wat meer mogelijkheden te bieden dan we doen in de aangewezen zones A en B.

Ad.3.
De algemene beleidsintentie is vooral gericht op het handhaven en versterken van de bestaande kwaliteiten en blijft ook onveranderd van kracht. Deze intentie geldt echter niet alleen voor zone C maar voor het gehele beschermde stadsgezicht. De aangebrachte zonering maakt het echter mogelijk om een op de zone afgestemde regeling te maken. De voorliggende regeling is zeer zorgvuldig tot stand gekomen en dient als aanvulling op de welstandsnota, voor zover het gaat om het plaatsen van zonnepanelen en -collectoren op panden (uitgezonderd Rijksmonumenten en karakteristieke panden). Er is hier dan ook geen sprake van strijd met de algemene beleidsintentie.

Ad.4.
Dankzij deze attentie zijn enkele aanpassingen aangebracht en is het begrippenkader uitgebreid, zodat er meer eenheid in gehanteerde begrippen ontstaat. Dit komt onder andere ook tot uitdrukking in het gebruik van de term "openbaar toegankelijk gebied".

Aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbeleid

Hieronder staan alle aanpassingen aan het ontwerpbeleid, zowel ambtelijk als naar aanleiding van de schriftelijke reacties. De reacties zijn niet dusdanig van aard dat deze leiden tot wezenlijk andere inzichten en beleidskeuzes. De reacties en de daaruit voorkomende aanpassingen komen vooral de helderheid en toepasbaarheid van het beleid ten goede.

Aanpassingen 'Vooraf', 'Objectbeschrijving' en 'Welstandscriteria algemeen':

- *Het begrippenkader is uitgebreid en er is meer eenheid aangebracht. Dit komt onder andere ook tot uitdrukking in het gebruik van de term "openbaar toegankelijk gebied" en het toevoegen van meer uitleg over zonnepaneel, zonnecollector en bijbehorende installatie.*
- *Afwijken (maatwerk) kan in uitzonderlijke situaties, mits de meerwaarde van de ruimtelijke kwaliteit wordt aangetoond ten opzichte van hetgeen met deze regeling wordt beoogd. In dit verband wordt eveneens een verwijzing in de tekst opgenomen naar de hardheidsclausule in hoofdstuk 1 van de Welstandsnota.*
- *In het woord vooraf in de notitie is enige aandacht gevestigd op de postcoderoosregeling.*
- *De paragraaf 'Objectbeschrijving' in het begin van de notitie is aangevuld met uitleg over de werkwijze bij Rijksmonumenten en karakteristieke panden. Aanvullend daarop is ook opgenomen dat – gelet op de unieke waarden van dergelijke panden – plaatsing van zonnepanelen op een grondopstelling onderdeel van de maatwerkbenadering kan zijn.*

Aanpassingen ‘Beschermd Stadsgezicht Franeker’:

- *Bloemketerp maakt deel uit van zone C van het aangewezen beschermde stadsgezicht van Franeker. Dit is aangepast op de kaart met de begrenzing en zonering van het beschermde stadsgezicht.*
- *Vanwege de geringe intrinsieke monumentale waarden is ervoor gekozen om de aanwezige woonboten en de daarbij behorende bijgebouwen op Bloemketerp uit te zonderen van het regiem voor zonnepanelen. Deze locatie zal worden benaderd net als de gebieden waarvoor de heersende regels gelden voor vergunningsvrij bouwen, zoals elders in de gemeente waar geen sprake is van beschermde stads- of dorpsgezichten. Daarbij is eveneens geen sprake van een welstandstoets.*
- *Diverse criteria ten opzichte van de ontwerpfase zijn op een aantal plekken op enigszins andere wijze gepresenteerd, om meer overzichtelijkheid en duidelijkheid te creëren.*
- *Door toetsing van de criteria in de praktijk en aan de hand van wat vergunningsvrij mogelijk is, viel op dat onduidelijk is wat er in Franeker is toegestaan op het achterdakvlak gekeerd naar openbaar toegankelijk gebied. Dergelijke situaties zijn niet vergunningsvrij. Daar is verduidelijking in aangebracht door op te nemen dat bij een achterdakvlak gekeerd naar openbaar toegankelijk gebied minimaal 50% van het oorspronkelijke dakvlak zichtbaar moet blijven.*
- *Door toetsing van de criteria in de praktijk viel op dat, bij zijdakvlakken die zijn gekeerd naar het openbaar toegankelijk gebied, zich ongewenste situaties kunnen voordoen die teveel afbreuk doen aan de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse. Dit betreft dan vooral hoeksituaties. Daarom is aan deze regeling toegevoegd dat in dergelijke situaties de zonnepanelen/collectoren niet zichtbaar mogen zijn vanaf het openbaar toegankelijk gebied.*

Aanpassingen ‘Oude en Nieuwe Bildtdijken’:

- *Binnen het beschermd dorpsgezicht van de Oude en Nieuwe Bildtdijken liggen ook woonwijken die in de welstandsnota zijn geclassificeerd als na-oorlogse uitbreidingswijken (in Nij Altoenae en Oudebildtzijl). Daarom wordt toegevoegd dat dit situaties zijn waarvoor de regels gelden voor vergunningsvrij bouwen, zoals elders in de gemeente waar geen sprake is van beschermde stads- of dorpsgezichten. Daarbij is eveneens geen sprake van een welstandstoets.*
- *Daarnaast is sprake van diverse niet-historische (agrarische) bedrijfsgebouwen van na 1960 die niet op het dijklichaam liggen maar wel deel uitmaken van het beschermde dorpsgezicht. Hiervoor geldt dat er geen historische waarden in het geding kunnen zijn, omdat ze geen deel uitmaken van de unieke lintbebouwing. Daarom wordt toegevoegd dat dit situaties zijn waarvoor de regels gelden voor vergunningsvrij bouwen, zoals elders in de gemeente waar geen sprake is van beschermde stads- of dorpsgezichten. Daarbij is eveneens geen sprake van een welstandstoets.*
- *Voor de Oude en Nieuwe Bildtdijken is in de ontwerpnota aangegeven dat bij kleine dakvlakken aan de voorkant het verstandiger is om op het zijdakvlak of op het achtererfgebied te werken. Dit is tekstueel verduidelijkt. Hierbij is aangegeven dat het moet gaan om panden op het dijklichaam en dat met het achtererfgebied een grondopstelling aldaar wordt bedoeld.*